

politiku. Odavno je uočen značaj istorije za politiku, pa je usavršavano ne samo traganje za istorijskom istinom nego i mehanizmi iskrivljavanja istorije. Prošlost je spoljašnji stimulans koji, kada se propusti kroz psihološke i organizacione mehanizme, utiče na ponašanje. Borba oko viđenja prošlosti jeste borba oko sadašnjice. Ubeđivačka snagu službene i opozicione verzije prošlosti manje zavisi od dokazanih činjenica, a više od kriznih potreba javnosti. Uticajnost vizije prošlosti zavisi od više faktora: vernosti prikazivanja zbivanja, ali i podudaranja sa interesima, vrednostima i simbolima širih slojeva. Treba razlikovati iznete sadržaje prošlosti od načina njihovog izlaganja, tj. narativne strukture. Ona može biti bliža mitu (u trenucima duboke krize), ili opisu prošlosti na događajnom (u publicistici) ili procesnom nivou (u nauci). Svako povezivanje zbivanja u kontinuitet menja izlovene događaje u epizode celine. Pri tome se neretko dramatizuje izbor pojedinca kao kritična veza između epizoda (vodeće ličnosti su spone lanca izolovanih tokova kao moćni spasioci ili kao upropašćivači). Dakle, ne samo od iznetih sadržaja, nego i od načina izlaganja prošlosti zavisi njen društvenointegrativni učinak. Političari gotovo uvek, a i mnogi istoričari, svesno pribegavaju priči kao sredstvu za organizovanje i stvaranje smisla vremenskog iskustva (ekstremna verzija su teorije zavere). Povezano pripovedanje lakše se prihvata od rastrzanog diskontinuiteta zbivanja. Premda najveći broj istoričara i politikologa prihvata postojanje objektivne prošlosti koja se uistinu zbila, gotovo niko ne spori da priče mogu organizovati istu prošlost na različite načine. Falsifikovanje istorije je i u politici rizično. Zato i prerada prošlosti mora u određenoj meri voditi računa o činjenicama. Osim toga, svaka ubedljiva priča mora uključivati širok retorički apel, tj. nastojati da se prilagodi, a ne da negira, prihvaćena gledanja na glavne tačke nacionalne istorije.

Kod političkih debata oko prevladavanja prošlosti treba uvek imati na umu konkretne motive, interese i odnos snaga. Najpre treba razlikovati sećanje, mit i prošlost. Sećanje nije fotografska reprodukcija minulih dešavanja već uvek iskrivljava prošlost i snabdeva je novim značenjima. Sećanja su dinamična, a ne statična, a onaj koji se seća uvek se menja pod uticajem okoline. To važi kako za kolektivno i individualno sećanje, tako i za identitet koji se takođe stalno reorganizuje (Sundhaussen 1998). Kolektivno sećanje još je izrazitija konstrukcija. Često nema ničega zajedničkog sa istorijom u Rankeovom značenju ("ono što se stvarno zbilo"). Kolektivno sećanje je priča prenošena generacijama i prožeta mitovima. Prerađena sećanja svedoka vremena mogu uticati na istorijsku svest preko porodice. Međugradska radna grupa hanoverskog Instituta za psihologiju je, istražujući generacijsko tradicionalizovanje i preradu prošlosti, pokazala snagu porodičnom tradicijom posredovane slike nacizma (Montau, Plass, Wenzer 1997). Kombinacijom hermeneutičkog postupka i analize sadržaja, uz primenu dijaloške hermeneutike (rekonstrukcija doživljaja u razgovoru sa svedokom vremena), pokazano je kako se doživljaji prihvataju i tradicionalizuju u dijalogu svedoka vremena i generacijeunuka. U empirijskom istraživanju 1995. (intervjui i organizovane diskusije sa uzorkom ispitanika rođenim između 1910. i 1930.), ispitivano je na koji način lični doživljaj nacizma i prerađeno sećanje njegovih savremenika u porodičnom krugu prenose viziju nacizma na decu i unuke. Vlastitim motivima prerađeno sećanje na nacizam svedok prenosi na naredne generacije i oblikuje njihovu sliku istorije. Ovako stvorena složena veza doživljaja, sećanja i prenošenja svakodnevnog iskustva utiče i na vladajuću istorijsku svest. Premda se slike sećanja odnose samo na pojedinačne trenutke prošlosti, one učvršćuju snažna osećanja i značenja koja povezuju onoga koji se seća sa prošlošću. Takva živopisna prisećanja su oslonci i kristalizacione tačke životnih pripovedanja o prošlosti. One uobličavaju osećanja, poglede i tumačenja koje iznose svedoci vremena,